

lönösen, amennyiben státus-kérdésre vonatkoznak, az ügyletek ezen kategóriájához tartoznak és így a Kuria döntése az elvi határozaton túl is kétségtelenül helytálló.

B. S.

Fajlagos kötelem és veszélyviselés. A *genus perire non censetur* római jogi tétele óta állandó élv, hogy a fajlagos kötelem nem szűnhetik meg a kötelem tárgyának elpusztulása okából. Grosschmid éles elméjű fejtegetései mutattak rá először arra, hogy a fajlagos kötelem a teljesítési szakban egyedivé válik, jogásztalanabbul szólva, hogy a fajlagos kötelem teljesítésére is mindig egy konkrét egyedi tárgy szolgálhat. A kötelem felvállalható fajlagosan, de teljesíteni csak egyeddel lehet, mert az egyed az, ami létezik és a faj csak elvontság. Ezen fejtegetései közben állította fel Grosschmid a zártfajú kötelem fogalmát, amely átmeneti alakzat a fajlagos és egyedi kötelem között. Az elméleti fejtegetésnek gyakorlati következtetését Grosschmid abban a tételben vonta le, hogy ha a fajlagosan felvállalt kötelem a teljesítési szakban egyedivé változik azáltal, hogy kijelölődik az az egyed, amellyel a kötelezett a maga tartozását teljesíteni kívánja, úgy a fajlagos kötelemre is, amely ekként a kijelölés által egyedivé konkretizálódott, az egyedi kötelem veszélyviselési szabálya áll, vagyis ha a kijelölés után pusztul el a teljesítésre szánt egyedi tárgy, úgy az adós ezáltal a teljesítés alól mentesül.

Grosschmid fejtegetéseit egy kuriai ítélet teszi aktuálissá. A szóbanforgó esetben felperes 568 palack pezsgő kiadását vette keresetbe. Az eladó alperes a II-od bíróság által megállapított tényállás szerint az eladott mennyiséget a felperes tudtával és hozzájárulásával beraktározta. A Kuria ítélete (P. IV. 2126/1925. sz.) a következőket mondja ki: „a tényállás szerint az alperesnek az eredetileg helyettesíthető dolgok szolgáltatására irányuló kötelezettsége az elraktározással *zártfajú kötelemmé változott át*. Az anyagi jog szerint pedig zártfajú kötelem esetében, ha a szolgáltatás lehetetlenné válik, a szerződés hatályát veszti. Anyagi jogszabályt sértett tehát a főlebbezési bíróság, amikor az alperest a hatályát veszített szerződés alapján teljesítésre kötelezte“. A döntés helyességéhez szó nem férhet és örömmel kell üdvözlönnünk, hogy ezen ítéleten keresztül is egy elméleti tanítás szivargott át a birói gyakorlatba. Mégis reá kell mutatni arra, hogy éppen elméleti téren az indoklásba hiba csuszott. Ami az adott esetben történt, az Grosschmid fent hivatkozott fejtegetései értelmében a fajlagos helyettesíthető dolgokra vállalt kötelemnek

egyedivé válása. A zártfajú kötelem fogalmának e tényállás keretében nincs keresnivalója. A zártfajú kötelem éppen úgy csak a kötelem kirovási módja, mint a fajlagos kötelem; teljesíteni zártfajjal éppúgy nem lehet, mint megszorítatlan fajjal nem lehet. A zártfajú kötelem fogalmára való utalás tehát az indokolásban téves és nyilvánvalólag csak helytelen elméleti megjelölése volt a helyesen szándékolt gondolatnak, a kötelemnek a beraktározással egyedivé válása kifejezésére. A veszélyviselés kérdésében a zártfajú kötelemnek is van egy speciális vonatkozása, ha t. i. a zártfaj, amelynek körében a kötelem vállaltatott, egészében elpusztul pl. ha valaki saját termését adja el, és a termés az utolsó szálíg tűznek esik áldozatul, úgy a zártfajú kötelemnél ily esetben a *genus perire non censetur* elve nem érvényesülhet. Viszszatérve a Kuria ítélete által eldöntött esetre, akkor lehetne beszélni az eredetileg fajlagos kötelemnek utólag zártfajú kötelemmé való válásáról, ha a felek minden közelebbi megjelölés nélkül eladott pezsgőre abban állapotok volna meg, hogy egy bizonyos gyár terméke vagy hogy bizonyos helyen tároló pezsgő egy része szállítandó, és ekként korlátoztatott volna az az árukör, a melyikből a kötelezettség teljesítendő. Ezzel szemben az egyedi kötelemnél az a jellemző, hogy nincs olyan szélesebb kör megjelölve, amelynek egy darabjával történhet a teljesítés, hanem már maga ez a darab képezi az oyo a kötelem tárgyát. A Kuria indokolása tehát a kötelem egyedivé válását fölcserélte a zártfajú kötelemmel és ennyiben az ítélet indokolása teoretikusan hibás.

Francia frank valorizálása. A Kuria P. VII. 5234/1925. sz. ítélete a felperes francia frank követelését az 1922 június 22. napján volt zürichi árfolyam-értékben ítélte meg és indokolásában a következőket mondotta:

„Köztudomású tény, hogy a francia frank értékében a felperes által adott megbízás adásának időpontjától (1922 jun. 22., kezdve jelentős romlás következett be; minthogy pedig a fentebb kifejtettek szerinti a felperesnek teljes restitúcióhoz van joga, ezért értesít követelése a francia franknak az említett időpontban volt árfolyam értékében illeti meg a felperest.“ A budapesti kir. Itélőtábla a valorizációt nem rendelte el. Tudtunkkal Franciaországban valorizációs gyakorlat még nem fejlődött ki és így annál érdekesebb a Kuria egyébként helyeslendő döntése. Erdemes megemlíteni, hogy úgy a német *Aufwertungsgesetz*, mint a magyar valorizációs javaslat kifejezetten a hazai pénzneemben megállapított tartozásokra vonatkozik, bár a valorizáció lényege a fizetési pénznemtől független, illetőleg a fizetendő pénznem annyiban bír jelentőséggel, hogy értékállandóságát megtartotta-e vagy értékében jelentékenyen vesztett. A valorizációs javaslattal szemben belsőleg tehát a fenti ítéletben kifejezésre jutott elv helyesebb és igazságosabb.

B. S.